MMFS 10.10

Ekim 2026

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Gerekler

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi
Millî Savunma Bakanlığı
Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı
Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi Dögol Caddesi No:4
Anadolu Meydanı (Tandoğan)
06330 Yenimahalle / Ankara/TÜRKİYE

E-posta: turmac@msb.gov.tr
Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33
Faks: 0 (312) 2131826
(Web: https://msb.gov.tr/Mafam)

Uyarı

Bu doküman, kapak sayfasında belirtilen tarihten itibaren yürürlüktedir. Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) sürekli gözden geçirme ve revizyona tabi olduğundan, kullanıcılar dokümanın durumunu doğrulamak için, MAFAM İnternet sitesine (https://msb.gov.tr/Mafam) başvurmalıdır.

Telif Hakkı

Bu doküman, bir Milli Mayın Faaliyet Standardıdır (MMFS) ve telif hakları MAFAM'a aittir. Bu doküman veya bir kısmı, MAFAM'ın önceden yazılı izni olmaksızın, hiçbir biçimde veya vasıtayla ve başka amaçlarla kopyalanamaz, saklanamaz veya iletilemez.

Bu doküman satılamaz.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi
Millî Savunma Bakanlığı
Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı
Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi
Dögol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)
06330 Yenimahalle / ANKARA

E-posta: turmac@msb.gov.tr
Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33
Faks: 0 (312) 2131826
(Web: https://msb.gov.tr/Mafam)

MMFS-Ekim 2026

Tüm hakları saklıdır.

İçindekiler

İçindekiler……..iii
Önsöz….....iv
Giriş.....v
1. Kapsam 1
2. Referanslar.....1
3. Terimler, Tanımlar, Kısaltmalar.....1
4. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Sistem Öğeleri 2
4.1. Genel Gerekler.....2
4.2. Ulusal Sorumluluklar.....2
4.3. İşverenin Sorumlulukları 2
4.4. Personel Sorumlulukları.....3
EK-A Referanslar 4
Değişiklik Kaydı.....5

Önsöz

İnsanî Maksatlı Mayın Faaliyetleri (İMMF) programları için uluslararası standartlar, ilk olarak Temmuz 1996'da Danimarka'da yapılan uluslararası teknik konferansta çalışma grupları tarafından önerilmiştir. İnsani maksatlı mayın faaliyetinin tüm yönleri için ölçütler belirlenmiş; standartlar önerilmiş ve "temizleme" için evrensel bir tanım üzerinde uzlaşılmıştır. 1996 yılı sonlarında, Danimarka'da önerilen ilkeler, Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğündeki bir çalışma grubu tarafından geliştirilmiş ve İnsani İnsani maksatlı mayın faaliyet Faaliyetleri için Uluslararası Standartlar hazırlanmıştır. Birinci baskı, Mart 1997'de BM Mayın Eylem Servisi (UNMAS) tarafından yayımlanmıştır.

Bu ilk standartların kapsamı, başta Patlayıcı Madde Risk Eğitimi (PMRE) ve mayın mağdurlarına yardımı olmak üzere mayın faaliyetinin diğer bileşenlerini içerecek ve operasyonel usuller, uygulamalar ve normlarda yapılan değişiklikleri yansıtacak şekilde genişletilmiştir. Standartlar yeniden geliştirilmiş ve Uluslararası Mayın Faaliyet Standartları (IMAS) adını almıştır.

Birleşmiş Milletler, standartların geliştirilmesi ve sürdürülmesi dâhil olmak üzere, mayın faaliyet programlarının etkili biçimde uygulanması ve teşvik edilmesinden genel olarak sorumludur. Bu bağlamda UNMAS, Birleşmiş Milletler bünyesinde, IMAS'ın geliştirilmesi ve sürdürülmesinden sorumlu olan ofistir. IMAS, Cenevre Uluslararası İnsani İnsani maksatlı mayın faaliyet Merkezi'nin desteğiyle hazırlanmıştır.

IMAS'ı hazırlama, gözden geçirme ve revize etme çalışmaları; uluslararası kuruluşlar, devlet kurumları ve vakıf ve derneklerin desteğiyle, teknik komiteler tarafından yürütülmektedir. Her standardın en son versiyonu, teknik komite çalışmaları hakkında bilgiler ile birlikte, http://www.mineactionstandards.org/ sitesinde bulunmaktadır. Gelişen mayın faaliyet normları ve uygulamalarını yansıtmak ve uluslararası düzenlemeler ve gereklerde meydana gelen değişiklikleri dâhil etmek amacıyla, IMAS asgari olarak üç yılda bir gözden geçirilmektedir.

1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 342'nci maddesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde ve görevlendirilmesi halinde yurt dışında gerçekleştirilmesi planlanan insani maksatlı mayın ve/veya Patlamamış Mühimmat (PAM) temizliğine yönelik faaliyetler ile Millî Mayın Faaliyet Standartlarını hazırlamak/güncel bulundurmaktan Milli Mayın Faaliyet Merkezi (MAFAM) D.Bşk.lığı sorumludur.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan uluslararası standartlar ışığında Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) oluşturulmuştur.

Giriş

Mayın faaliyet yönetiminin temel ilkelerini güvenli bir çalışma ortamı sağlama ve riski azaltma ihtiyacı oluşturur. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), işyerlerinde güvenliği ve çalışma koşullarını düzenleyen temel standartlar belirlemiştir. Bu standartlar, aksi ulusal mevzuatta belirtilmediği takdirde, mayın faaliyeti de dâhil olmak üzere ekonomik faaliyetlerin ve iş kollarının tüm dallarında geçerlidir. Yasal gereklere bakılmaksızın mayın faaliyeti, her seviyedeki yöneticiye özen göstermesi için ahlaki zorunluluk ve görevler yüklemektedir.

Mayın faaliyeti hususunda güvenlik teriminin anlamını açıklamak gereklidir. Bir durumun güvenli olduğunu söyleyebilmek için tüm riskin ortadan kaldırılmış olması şart değildir. Sadece riskin kabul edilebilir, yani tüm makul çaba gösterilip yasal yükümlülüklere uygun, kayıp ve yaralanma oluşturmayacak bir seviyeye kadar azaltıldığı kabul edilir.

Mayın faaliyeti program ve proje yöneticileri, etkili yönetim ve denetimle, risk azaltmaya yönelik uygulamaları geliştirerek, uygun eğitim sağlayarak, Kişisel Koruyucu Teçhizatı (KKT) hem kadın hem erkek personel için etkili bir şekilde kullanılabilir hale getirerek güvenli bir çalışma ortamı sağlayacaktır.

Operasyonel düzenlerin ve mayın faaliyet etkinliklerinin genişliği göz önüne alındığında, tüm durumlara uyan, kesin ve tam özellikler veya hükümler belirlemek mümkün değildir. Bu sebepten dolayı, mayın faaliyet kuruluşları İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) risklerinin belirlenmesini, ölçülmesini, azaltılmasını, güncel olarak belirlenecek yönetim usulleri ve süreçlerini geliştirmelidir.

Bu standardın amacı, mayın faaliyetinde kullanılan İSG yönetim sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması için rehberlik etmektir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Gerekler

1. Kapsam

Bu standart, mayın faaliyeti için İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanmasında özellik ve rehberlik sağlamaktadır. MMFS 10.20, 10.30, 10.50 ve 10.60 ile birlikte okunmalıdır:

a. MMFS 10.20 çalışma sahalarının mayından arındırılmasıyla ilgili,

b. MMFS 10.30 KKT kullanımı ile ilgili,

c. MMFS 10.40 insani maksatlı mayın faaliyetlerinde tıbbi destek konusunda,

ç. MMFS 10.50 patlayıcıların depolanması, taşınması ve kullanılmasında,

d. MMFS 10.60 mayın temizleme kazalarının raporlanması ve soruşturulmasında rehberlik sağlamaktadır.

2. Referanslar

Referanslar listesi EK-A'da verilmiştir. Referanslar, bu standartta atıf yapılan ve bu standardın hükümlerinin bir parçasını oluşturan önemli dokümanlardır.

3. Terimler, tanımlar, kısaltmalar

MMFS standartlar serisinde kullanılan tüm terim ve tanımlara ilişkin sözlük MMFS 04.10'da verilmektedir.

"**Milli Mayın Faaliyet Otoritesi**" (MMFO) terimi, mayından etkilenen bir ülkede, mayın faaliyetini düzenleme, yönetme ve koordine etme sorumluluğu verilen, genellikle bakanlıklar arası bir komite olan devlet kurumunu ifade eder.

Not: Türkiye Cumhuriyetinde MMFO'nun yetki ve sorumlulukları Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

"**İşveren**" terimi, mayın temizleme proje veya görevlerinin uygulanmasından sorumlu olan her türlü kuruluşu (devlet, dernek, vakıf veya ticari) ifade eder. İşveren ana yüklenici, alt yüklenici, danışman veya temsilci olabilir.

"**Personel**" terimi, bir işveren için çalışan kadın ve erkekleri ifade eder. Personel, yönetim, operasyonel veya destek faaliyetlerinde yer alabilir.

4. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) sistem öğeleri

4.1. Genel Gerekler

MMFO ve işverenler İSG yönetimi sistemleri hazırlamalı ve belirli zaman aralıklarıyla gözden geçirmelidir. Bu yönetim sistemi, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) C155 ve R164 ve ISO 45001:2018 ile uyumlu şekilde işveren ve personelin sorumluluklarını insani maksatlı mayın faaliyetleri için belirlemelidir.

4.2. Ulusal sorumluluklar

MMFO düzenlemeleri, uygulama ilkelerini, Standart Uygulama Talimatını (SUT) veya çalışma ortamında uygun İSG rehberliği faaliyeti icra ederek ya da yürütülen faaliyeti denetleyerek;

a. Personel için olası tehlikeleri ortadan kaldırmaları veya mümkün olduğunca azaltmaları niyetiyle uygun bir şekilde bilgi ve tavsiye verir,

b. Kamu otoriteleri, işverenler, onların kuruluşları, temsilcileri ve ilgili kişi veya kurumlar tarafından ulusal, bölgesel, yerel düzeyde gerçekleştirilen İSG ile ilgili faaliyetleri koordine eder,

c. Sağlık ve güvenlik tehlikelerini tespit eden, bunları aşmak için yöntemler bulan çalışma ve araştırmaları üstlenir veya destekler,

ç. Zaman zaman İSG mevzuatlarını ve çalışma ortamını deneyimlerini ve teknolojideki gelişmeleri göz önünde bulundurarak gözden geçirir.

MMFO, milli standartlara ve ilkelere uygun olarak İSG sistemini geliştirmeli, uygulamalı ve sürdürmelidir. Uygun milli standartların ve ilkelerin olmadığı durumlarda, MMFO, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi (ISO - 45001:2018) doküman serisini kullanmalıdır.

4.3. İşverenin sorumlulukları

İşverenler:

a. Güvenli işyerleri, makinalar, teçhizatlar sağlamalı, riskleri ve fırsatları belirlemeli ve tehlikeleri ortadan kaldırma veya mümkün olduğunca azaltma amacıyla güvenli çalışma uygulamalarını ve usullerini benimsemeli,

b. Yeterli denetleme ve eğitim (uygun olduğu yerlerde geliştirme ve yenileme eğitimi) sağlamalı,

c. Personele bedelsiz ve sürekli olarak yeterli Kişisel Koruyucu Teçhizat (KKT) sağlamalı,

ç. Personele bedelsiz ve sürekli olarak yeterli sağlık hizmeti ve kaza durumunda acil tıbbi destek sağlamalı,

d. Ulusal uygulamalara uygun olarak, İSG konularında personelin görüşlerini temsil eden temsilciler ve komiteler atamalıdır. Bu hususta, uygun bilgi ve tavsiyeye erişimi olan temsilciler veya komiteler görevlendirmeli,

e. Görevlendirilen temsilciler veya komiteler ile belirli aralıklarla (faaliyetin sürdüğü her ay olması önerilir) İSG kurul toplantısı icra edilmeli, toplantı karar ve sonuçları uygun bir karar defterine aktarılmalı şayet MMFO tarafından denetlenmek istenildiği takdirde gerekli bilgileri sağlamalı,

f. Yazılı olarak SUT'a uygun güvenlik uygulamaları başlatmalı, bunlardan her personelin hali hazırda anladığı dil ya da lehçede haberdar olmasını sağlamalı,

g. İSG'de uygun standartların uygulanmasını onaylamalı ve belirli aralıklarla fakat sürekli olarak güvenlik ve sağlık denetlemelerini üstlenmeli,

ğ. MMFO veya otoritelerin gerekli gördüğü, bildirilmesi zorunlu olan iş kazaları ve olayları dâhil, güvenlik kayıtlarını hazırlamalı,

h. Tüm personelin ölüm, maluliyet ve yaralanma durumunda, personeli ve ailelerini ekonomik ve sosyal olarak zor durumda bırakmayacak şekilde kapsamlı ve yeterli sigortalarını yaptırmalıdır.

İnsani maksatlı mayın faaliyet kuruluşları (işveren konumunda olarak) uluslararası ISO standartlarına, milli standartlara ve kılavuzlara uygun olarak İSG yönetimi sistemleri, planları geliştirmeli, uygulamalı ve sürdürmelidir.

4.4. Personelin sorumlulukları

ILO C155, R164 ve ISO 45001:2018 personelin İSG hususunda belli başlı yükümlülükleri olduğunu kabul eder.

Personel:

a. Kendisinin, kendi fiil ve ihmallerinden etkilenebilecek diğer şahısların güvenliklerine tüm makul özeni göstermeli,

b. Kendi işleri ve güvenlikleri için verilen talimatlara uymalı,

c. Güvenlik aletlerini ve KKT'leri sürekli ve doğru bir şekilde kullanmalı, onları etkisiz hale getirmemeli,

ç. Tehlike arz ettiğini düşünmeleri için sebepleri olan ve kendilerinin düzeltemediği her durumu acil bir şekilde üstlerine bildirmelidir.

EKİ :

EK-A Referanslar

EK-A

Referanslar

Aşağıdaki dokümanlar, bu metinde atıf yoluyla bu standardın bir parçası haline gelen hükümler içermektedir. Tarih taşıyan referanslar için, bu yayımların sonraki değişiklikleri veya revizyonları geçerli değildir. Ancak, standardın bu bölümüne dayalı olan anlaşmaların tarafları, aşağıda belirtilen dokümanların en son versiyonlarını uygulama imkânlarını araştırmaya teşvik edilmektedir. Tarih taşımayan referanslar için, atıf yapılan dokümanın en son baskısı geçerlidir. ISO ve IEC üyeleri, hâlihazırda yürürlükte olan ISO ve EN sicil kütüklerini muhafaza etmektedir.

- MMFS 04.10 Mayın Faaliyet Terim, Terim ve Kısaltmalar Sözlüğü,
- MMFS 10.20 İş Sağlığı ve Güvenliği-Mayın Temizleme Sahası Güvenliği,
- MMFS 10.30 İş Sağlığı ve Güvenliği-Kişisel Koruyucu Teçhizat,
- MMFS 10.40 İş Sağlığı ve Güvenliği-Mayın Temizleme Faaliyetlerine Tıbbi Destek,
- MMFS 10.50 Patlayıcıların Depolanması, Taşınması ve Kullanılması
- MMFS 10.60 İş Sağlığı ve Güvenliği- Mayın Temizleme Olaylarının Raporlanması ve Soruşturulması,
- ISO Kılavuz 51 Güvenlikler İlgili Konular-Standartlara Dâhil Edilmesine Yönelik Kılavuz,
- ILO C155 İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi 1981,
- ILO R164 İş Sağlığı ve Güvenliği Tavsiyesi 1981,
- ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi.

Bu referansların en son versiyonu/baskısı kullanılmalıdır. MAFAM, bu standartta kullanılan tüm referansların kopyalarını muhafaza etmektedir. MMFS standartlarının en son versiyonu/baskısına ilişkin sicil kütüğü MAFAM tarafından tutulmaktadır ve https://msb.gov.tr/Mafam/ adresinde bulunan MMFS İnternet sitesinden erişilebilir. MMFO, işverenler ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, mayın faaliyet programlarına başlamadan önce bunların kopyalarını elde etmelidir.

Not 1: ILO, Birleşmiş Milletlerin, insan ve işçi haklarını savunan uzman bir kuruluştur. ILO çalışma koşullarını düzenleyen temel standartları içeren asgari şartlar belirleyerek, uluslararası standartları sözleşmeler ve tavsiyeler olarak düzenler. (Sözleşme; Üye Devlet tarafından onandığında ulusal hukukun bir parçası haline gelen yasal bir halidir. Tavsiyeler ise Üye Devletlerin uyabileceği kılavuzları belirtir.) C155 Sözleşmesi ve R164 tavsiyesi çalışma ortamındaki İş Sağlığı ve Güvenliğini arttırmaya yönelik belirli önerilerde bulunur. Bu iki belge tüm ekonomik faaliyet dalları ve tüm personel sınıflarına uymaktadır. Bu kapsamdaki tüm ekonomik faaliyet dalları, kamu görevlilerini de içeren, personelin işe alındığı tüm etkinlikleri kapsar, yani işyerini; personelin işverenlerinin doğrudan veya dolaylı kontrolünde olarak, işleri amacıyla bulunduğu veya gittiği her yeri kapsamaktadır.

Not 2: ISO 45001:2018, ISO (Uluslararası Standartlar Organizasyonu) tarafından 2018 yılında yayına alınan ve OHSAS 18001 yerine getirilmiş bir standarttır. Bunlar MMFO'ya Milli Mayın Faaliyet Standartları'nın geliştirilmesinde uygun bir rehberlik sağlamaktadır.

Değişiklik Kaydı

MMFS Değişiklik Yönetimi

MMFS serisi standartlar, üç yılda bir resmi olarak gözden geçirilmektedir. Ancak bu kural, operasyonel güvenlik ve verimlilik nedenleriyle veya editoryal amaçlarla, üç yıllık dönem içinde değişiklik yapılmasını önlemez.

Bu MMFS dokümanına değişiklikle yapıldıkça, her değişiklik numaralandırılır, tarihi ve ayrıntılarıyla aşağıdaki çizelgeye kaydedilir. Değişiklik ayrıca, "değişiklik no. 1'i içerir" vs. tabirinin baskı tarihinin altına dâhil edilmek suretiyle MMFS'nin kapak sayfasında da gösterilir.

Her MMFS'nin resmi gözden geçirmesi tamamlandığında yeni baskı yayımlanabilir. Yeni baskının tarihine kadar yapılan değişiklikler ise, yeni baskıya dâhil edilir ve değişiklik çizelgesinden silinir. Değişikliklerin kaydı yeniden başlatılır ve yeni bir gözden geçirmeye kadar sürdürülür.

En son değiştirilmiş olan MMFS, (https://msb.gov.tr/Mafam) adresine yüklenmiş olan versiyondur.

No	Tarih	Değişiklik Ayrıntıları
1	01.10.2026	Kapsamlı içerik değişikliği yapılmıştır.